

Talousvaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä (uusiutuvan energian direktiivi)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä (uusiutuvan energian direktiivi) (U 5/2017 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitusneuvos Päivi Janka, työ- ja elinkeinoministeriö
- ylijohtaja Anni Huhtala, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT
- kestävyyspolitiikan johtaja Nella Baerents, Arizona Chemical Oy
- toimitusjohtaja Ilkka Hämälä, Metsä Fibre Oy
- yhteiskuntasuhdejohtaja Ilkka Räsänen, Neste Oyj
- tutkija Kati Koponen, Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy
- toimialapäällikkö Hannes Tuohiniitty, Bioenergia ry
- johtava asiantuntija Mikael Ohlström, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- asiantuntija Antti Kohopää, Energiateollisuus ry
- johtava asiantuntija Sami Nikander, Kemiateollisuus ry
- energia- ja ilmastopäällikkö Ahti Fagerblom, Metsäteollisuus ry
- suojeluasiantuntija Otto Bruun, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- toimitusjohtaja Helena Vänskä, Öljy- ja biopolttoaineala ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- ympäristöministeriö
- Energiavirasto
- Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- Paikallisvoima ry
- Suomen Yrittäjät ry

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Ehdotuksessa asetetaan Euroopan unionin tavoite uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan energian osuudeksi energian loppukulutuksesta vuonna 2030. Ehdotus sisältää myös säännöksiä, jotka koskevat uusiutuvan sähkön tukijärjestelmiä ja omaa kulutusta, uusiutuvan energian lisäämistä lämmityksessä, jäähdytyksessä ja liikenteessä, jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä, alkupe-
rätakuita, hallinnollisia menettelyjä sekä tiedottamista ja koulutusta. Lisäksi ehdotetaan säädettäviksi kestävyyskriteerit ja kasvihuonekaasukriteerit biopolttoaineille, bionesteille sekä biomas-
sasta tuotetuille kiinteille ja kaasumaisille polttoaineille.

Valtioneuvoston kanta

Maailmanlaajuisen ilmastomuutoksen torjumiseksi on tärkeää, että EU ja sen jäsenvaltiot kor-
vaavat fossiilisia energialähteitä ja lisäävät uusiutuvan energian osuutta energian loppukulutuk-
sesta. Valtioneuvosto pitää näin ollen hyvänä, että komissio on antanut vuoteen 2030 tähtäävän
ehdotuksen direktiiviksi uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan energian käytön edistämi-
sestä. Direktiiviehdotuksen mukaan jäsenvaltiot varmistavat kollektiivisesti, että uusiutuvan
energian osuus energian loppukulutuksesta koko EU:ssa vuonna 2030 on vähintään 27 prosent-
tia. Jäsenvaltiot asettavat omat tavoitteensa Energiaunionin hallintomallin (asetusehdotus
KOM(2016) 759 lopullinen) mukaisessa kansallisessa ilmasto- ja energiasuunnitelmassa. Ehd-
otuksen mukaan jäsenvaltion uusiutuvan energian osuus energian loppukulutuksesta ei voi vuo-
desta 2021 eteenpäin olla alempi kuin jäsenmaalle asetettu kansallinen tavoite vuodelle 2020.
Suomen uusiutuvan energian osuuden tulee siten olla vähintään 38 prosenttia vuodesta 2021
eteenpäin. Valtioneuvosto voi hyväksyä sekä EU:n yhteisen sitovan uusiutuvan energian tavoit-
teen että Suomen vähimmäistavoitteen 38 prosenttia. Ehdotus ei estä korkeamman kansallisen ta-
voitteen asettamista.

Valtioneuvosto pitää hyvänä, että direktiiviehdotuksessa on joitain uusiutuvilla energialähteillä
tuotetun sähkön tukijärjestelmiä koskevia yleisiä periaatteita. Jäsenvaltion tulee itse voida päät-
tää, onko sillä tukijärjestelmä. Valtioneuvosto voi hyväksyä periaatteen, jonka mukaan tukea saa-
vien hankkeiden tukitasoa tai muita ehtoja ei saa muuttaa jälkikäteen siten, että se vaikuttaa hank-
keiden talouteen. Valtioneuvosto ei kannata sitä, että jäsenvaltioiden on osittain avattava uusiu-
tuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tukijärjestelmät muissa jäsenmaissa sijaitseville uusiutu-
vista energialähteistä sähköä tuottaville laitoksille. Tukijärjestelmien avaaminen muissa jäsen-
valtioissa sijaitseville laitoksille tulee valtioneuvoston mielestä olla vapaaehtoista ja perustua ky-
seisten jäsenvaltioiden keskinäisiin sopimuksiin. Samoin uusiutuvan energian tilastollisten
siirtojen, jäsenvaltioiden yhteisten uusiutuvilla energialähteillä sähköä, lämpöä tai jäähdytystä
tuottavien hankkeiden sekä jäsenvaltioiden yhteisten tukijärjestelmien tulee edelleen olla vapaa-
ehtoisia ja perustua kyseisten jäsenvaltioiden keskinäisiin sopimuksiin.

Valtioneuvosto pitää hyvänä tavoitetta, että uusiutuvan energian tuotantoon ja jakeluun liittyvät
hallinnolliset menettelyt ovat hankkeen ympäristövaikutukset ja muut vaikutukset huomioon ot-
taen mahdollisimman selkeät ja sujuvat. Valtioneuvosto pitää kuitenkin tärkeänä, että direktiiv-

Valiokunnan lausunto TaVL 10/2017 vp

viehdotuksessa ehdotettuja lupien myöntämiselle asetettuja pakollisia määräaikoja ja muita menettelyihin liittyviä vaatimuksia tarkastellaan vielä huolellisesti ehdotuksen jatkokäsittelyssä.

Valtioneuvosto pitää hyvänä, että alkuperätakuita voidaan myöntää uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön lisäksi uusiutuvilla tuotetusta lämmöstä ja jäähdytyksestä. Valtioneuvosto haluaa kuitenkin vielä tarkastella, aiheuttaako alkuperätakuiden pakollisuus uusiutuvalla energialla tuotetun lämmityksen ja jäähdytyksen markkinoinnissa hyötyihin nähden suhteetonta hallinnollista taakkaa yrityksille ja viranomaisille. Alkuperätakuiden keskeisenä tavoitteena on varmistaa kuluttajalle, että uusiutuvana energiana myyty energia on tuotettu uusiutuvilla energialähteillä. Valtioneuvosto katsoo, että alkuperätakuiden merkitys ensisijaisesti luotettavan tiedon varmistajana energian tuottamisesta uusiutuvilla tulisi säilyttää. Valtioneuvosto pitää hyvänä, että alkuperätakuista voisi myös jatkossa myöntää tuottajille, jotka ovat saaneet samaan tuotantoon taloudellista tukea.

Valtioneuvosto suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti siihen, että pienten sähköntuotantolaitosten haltijat voivat tuottaa sähköä omaan kulutukseen ilman kohtuuttomia lainsäädännöstä aiheutuvia velvoitteita. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että myös pientuottajat myyvät sähkönsä markkinoille avointen sähkömarkkinoiden periaatteiden mukaisesti. Jatkokäsittelyssä tulee selvittää ehdotuksen merkitys pientuottajien, muiden sähkönkäyttäjien, verkkoyhtiöiden sekä energia- ja arvonnäisäverotuksen kannalta.

Valtioneuvosto pitää hajautetun uusiutuvan energian edistämistä tärkeänä. Valtioneuvosto haluaa vielä tarkastella, onko direktiiviehdotuksen määrittelemä uusiutuvan energian yhteisö tasapuolinen ja hyödyllinen, kun arvioidaan hajautetun energian tuottajiin ja kuluttajiin kohdistuvia erilaisia menettelyjä ja tukia. Uusi käsite tarkkoine rajauksineen saattaa aiheuttaa hyötyihin nähden suhteetonta hallinnollista taakkaa sekä yhteisöille että viranomaisille. Jatkokäsittelyssä tulee myös varmistaa, että uusiutuvan energian yhteisö on yhteensopiva sähkömarkkinadirektiiviehdotuksessa määritellyn energiayhteisö -määritelmän kanssa.

Valtioneuvosto pitää uusiutuvan energian osuuden lisäämistä lämmityksessä ja jäähdytyksessä tärkeänä. Lämmityksen ja jäähdytyksen tarve, nykyinen infrastruktuuri, eri uusiutuvan energialähteiden teknis-taloudellinen potentiaali, markkinat ja ohjauskeinot ovat hyvin erilaisia eri jäsenvaltioissa. Tämän vuoksi valtioneuvosto katsoo, että jäsenvaltioiden pitää edelleen voida päättää, miten ja minkälaisilla kannustimilla uusiutuvan energian käyttöä lämmityksessä ja jäähdytyksessä lisätään. Ehdotuksen mukaan jäsenvaltion on pyrittävä lisäämään uusiutuvan energian osuutta lämmityksessä ja jäähdytyksessä prosenttiyksiköllä vuosittain vuodesta 2021 alkaen. Valtioneuvoston näkemyksen mukaan tulee vielä tarkemmin arvioida komission ehdottaman lisäystavoitteen kohdentumista ja vaikutuksia teollisuuteen, kaukolämpö- ja -jäähdytyssektoriin sekä rakennuskohtaiseen lämmitykseen ja jäähdytykseen. Valtioneuvosto katsoo, että tavoitteen tulisi olla indikaatiivinen ja sen tulisi koskea koko kautta vuosittaisen lisäystavoitteen sijasta. Ehdotuksen mukainen yhden prosenttiyksikön vuosittainen lisäys on toimeenpanon kannalta jous-tamattomampi kuin 10 prosentin lisäystavoite vuodesta 2021 vuoteen 2030.

Suomessa liittyminen kaukolämpö- tai kaukojäähdytysverkkoon ei ole pakollista. Kuluttajan irtautuminen verkosta tapahtuu sopimusehtojen mukaisesti. Kaukolämpö ja -jäähdytys kilpailevat siten muiden lämmitys- ja jäähdytysmuotojen kanssa. Kaukolämpö- ja -jäähdytysyhtiöiden int-

Valiokunnan lausunto TaVL 10/2017 vp

ressissä on varmistaa kaukolämpö- ja -jäähdytysjärjestelmien tehokkuus ja kilpailukyky kilpailuviin tuotantomuotoihin verrattuna. Tämän vuoksi valtioneuvosto katsoo, että muiden lämmitys- ja jäähdytysmuotojen kanssa kilpailevaan kaukolämpöön ja -jäähdytykseen ei tulisi kohdistaa uutta pakollista EU-tason sääntelyä. Uusi pakollinen sääntely voi lisätä hallinnollista taakkaa ilman merkittäviä lisähyötyjä.

Valtioneuvosto pitää hyvänä, että liikenteen uusiutuvan energian käytölle ja kehittyneille biopolttoaineille ehdotetaan sitovia osuustavoitteita. Näin voidaan turvata biopolttoaineiden ja muiden liikenteen uusiutuvien energialähteiden eurooppalainen markkina ja rohkaista yrityksiä teknologian kehittämiseen ja investointeihin. Lähtökohtaisesti voidaan pitää kannatettavana myös pyrkimystä perinteisten, ruoka- ja rehupohjaisten biopolttoaineiden käytön asteittaiseen rajoittamiseen. Valtioneuvosto kuitenkin katsoo, että kehittyneet biopolttoaineet määrittelevä direktiiviehdotuksen raaka-aineluettelo ei ole paras tapa määritellä ko. polttoaineita ja esitetyssä muodossa se rajoittaa liikaa kehittyneiksi katsottavia biopolttoaineita erityisesti jäte- ja tähdepohjaisten biopolttoaineiden osalta.

Valtioneuvoston mielestä Suomen kannalta tyydyttävän ratkaisun löytämiseksi tulisi katsoa kokonaisuutena biopolttoaineiden määrittelyä ja eri minimiosuusvaatimuksiin sisällytettäviä polttoaineita ja energialähteitä sekä määritellä selkeästi, mitä reunaehtoja jäsenvaltioille asetetaan koskien kansallisia edistämistoimenpiteitä, kuten biopolttoaineiden jakeluvelvoite. Ottaen huomioon Suomen haastavat kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisvelvoitteet taakanjakosektorilla ja erityisesti liikenteen osalta sekä kunnianhimoiset tavoitteet kehittyneiden biopolttoaineiden osalta on välttämätöntä, että kansallisesti voidaan asettaa EU:n vaatimuksia korkeampia ja laajempia velvoitteita.

Valtioneuvoston näkemyksen mukaan tulee vielä tarkemmin arvioida, voidaanko esitettyjen kansallisten sähköisten seurantajärjestelmien avulla saavuttaa niin merkittäviä hyötyjä, että järjestelmien rakentamisesta ja ylläpidosta aiheutuvia kustannuksia voidaan pitää perusteltuina. Direktiiviehdotuksen mukaan vaadittavaan järjestelmään kirjataan kaikki velvoitteiden piiriin kuuluvien polttoaineiden kohdalla tapahtuvat transaktiot tuotannosta polttoaineen lopulliselle toimittajalle ja siirtyvien erien kestävyysominaisuudet. Kansalliset tietojärjestelmät olisi myös linkitettävä niin, että kaikki jäsenvaltioiden väliset siirrot ovat jäljitettävissä.

Valtioneuvosto voi hyväksyä bioenergian kestävyyskriteerien laajentamisen myös kiinteisiin ja kaasumaisiin sähkön- ja lämmöntuotantoon käytettäviin biomassoihin. Tässä yhteydessä halutaan kuitenkin painottaa jo olemassa olevien biomassan kestävyys todentamisessa käytettävien menetelmien hyödyntämistä. Valtioneuvosto pitää ehdotukseen sisältyviä kestävyyskriteerien soveltamista koskevia rajoituksia kannatettavina (mm. kriteerien soveltaminen käytettäessä jäte- ja tähdemateriaaleja, kiinteille biomassoille 20 MW:n laitospäästöjen ja kasvihuonekaasukriteerien soveltaminen ainoastaan uusille vuonna 2021 tai sen jälkeen toimintansa aloittaville laitoksille). Direktiiviehdotukseen sisältyy kuitenkin monia yksityiskohtia, joihin on syytä kiinnittää huomiota jatkokäsittelyssä.

Valtioneuvosto pitää hyvänä sitä, että ehdotukseen sisältyy mahdollisuus tarkastella metsäbiomassan tuotannon kestävyyttä maatasolla sekä hyödyntää olemassa olevia instrumentteja. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että ehdotukseen sisältyvästä kaksiportaisesta mallista tulee myös yksi-

Valiokunnan lausunto TaVL 10/2017 vp

tyiskohdiltaan tarkoituksenmukainen ja se on mahdollista toteuttaa mielekkäästi ja ilman tarpeetonta hallinnollista taakkaa. Valtioneuvosto kiinnittää huomiota ehdotukseen sisältyvään metsäbiomassojen tuotannon kestävyyskriteerien tarkasteluun vuoden 2023 loppuun mennessä sekä mahdollisuuteen tehdä niitä koskevia muutoksia. Valtioneuvosto pitää tarpeellisena arvioida tarkastelun tarpeellisuutta ja ajankohtaa.

Valtioneuvostolle on tärkeää, että kestävä bioenergian lisäämistä ei rajoiteta. Tässä suhteessa on syytä kiinnittää huomiota mm. turvemaiden käsittelyyn ehdotuksessa. Kestävyyskriteerien ei tulisi rajoittaa esim. sellaisten biomassojen energiakäyttöä, jotka on viljelty nykyisillä, turvemailla sijaitsevilla pelloilla.

Ehdotettuja kasvihuonekaasupäästövähennyskriteereitä ja kasvihuonekaasulaskennassa käytettäviä menetelmiä sekä oletuskertoimia tulee analysoida jatkotyössä huolellisesti ottaen huomioon myös teknologioiden ja teollisuusprosessien kehittyminen (mm. biojalostamot).

Valtioneuvostolle on tärkeää, että kestävyyskriteerien täyttymisen osoittaminen on mahdollista toteuttaa uskottavasti ja luotettavasti sekä ilman tarpeetonta hallinnollista taakkaa ja siitä aiheutuvia kustannuksia. Täytäntöönpanossa tulee säilyä riittävä kansallinen liikkumavara, ja tässä suhteessa ehdotukseen sisältyvää säädösvallan siirtoa tulee tarkastella erityisen huolellisesti.

Valtioneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että direktiiviehdotukseen sisältyy säädösvallan siirtoa komissiolle. Valtioneuvosto haluaa vielä tarkastella ehdotettua delegointia, erityisesti komissiolle ehdotetun toimivallan siirron laajuutta. Yleisenä huomiona valtioneuvosto katsoo, että mahdolliset säädösvallan siirrot on määriteltävä täsmällisesti ja tarkkarajaisesti.

Direktiiviehdotuksen käsittelyn kuluessa komissiolta odotetaan selvennyksiä siihen, ovatko direktiiviehdotuksen säännökset ristiriidattomia muiden komission ilmasto- ja energiapaketin säädösehdotusten, kuten taakanjakoehdotuksen, päästökauppadirektiiviehdotuksen, sähkömarkkina-direktiiviehdotuksen ja hallintomalliehdotuksen, kanssa ja miten ne vaikuttavat muiden säädösehdotusten toimeenpanoon.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Säätelyn tavoitteet ja lähtökohdat

Uusiutuvan energian direktiivi on keskeinen osa komission 30.11.2016 julkaisemaa puhtaan energian pakettia. Se on toisaalta tärkeä keino EU:n kasvihuonekaasujen vähentämiseen ja toisaalta määrittää bioenergian käytön reunaehdot ja edistämismahdollisuuksia.

Ehdotuksella pannaan toimeen Eurooppa-neuvoston lokakuussa 2014 sopima ilmasto- ja energiapuitteiden mukainen tavoite nostaa uusiutuvan energian osuus vähintään 27 prosenttiin energian loppukulutuksesta vuonna 2030. Valtioneuvoston tavoin talousvaliokunta korostaa kustannustehokkaita toimia tavoitteisiin pääsemiseksi. Suomen näkökulmasta ratkaisevaa on erityisesti, miten esitetty säätely tukee kestävä bioenergian ja biopolttoaineiden edistämistä ja kuinka johdonmukaisen kokonaisuuden komission ilmasto- ja energiapaketin eri säädösehdotukset muodos-

Valiokunnan lausunto TaVL 10/2017 vp

tavat. Talousvaliokunta pitää sinänsä hyvänä, että direktiivi huomioi aiempaa kokonaisvaltaisemmin merkittävät energiankäytön sektorit, sähkön, lämmityksen ja liikenteen. Tästä huolimatta sääntelyn kokonaisvaikutusten ja kustannustehokkuuden arviointia vaikeuttavat sääntelyyn sisältyvät erilliset alatavoitteet ja sääntelyn osittainen päällekkäisyys päästökauppajärjestelmän kanssa.

Uusiutuvan sähkön tukijärjestelmät

Direktiiviehdotukseen sisältyy uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tukijärjestelmiä koskevia yleisiä periaatteita. Lisäksi ehdotukseen sisältyy esitys uusiutuvan sähkön tukijärjestelmien avaamisesta muissa jäsenvaltioissa sijaitseville laitoksille. Tukijärjestelmien avaamista voidaan perustella sillä, että jäsenvaltioiden eriytnyt tukipolitiikka haittaa alan sisämarkkinoiden syntymistä, vääristää kilpailua ja hidastaa uusituvan energian käyttöönottoa. Toisaalta uusiutuvan energian tukijärjestelmiin liittyy merkittäviä kansallisia intressejä, kuten kotimaisten innovaatioiden ja vientipotentiaalia omaavien teknologiaratkaisujen tukemista. Tukijärjestelmien avaaminen kaventaisi kansallista energiapolitiikan päätäntävaltaa ja voisi aiheuttaa ennakoimattomia vaikutuksia sekä jäsenvaltioille että yrityksille. Vaikka ehdotuksen tavoitteet ovat sinänsä kannatettavia, talousvaliokunta yhtyy valtioneuvoston arvioon siitä, että tukijärjestelmien avaamisen ja muun jäsenvaltioiden välisen yhteistyön tulisi olla vapaaehtoista.

Bioenergian kestävyyskriteerit

Ehdotuksen lähtökohtana tulee olla se, ettei kestävän bioenergian lisäämistä rajoiteta. Tältä kannalta keskeistä on metsäbiomassan tuotannon kestävyys tarkastelu, nollapäästöisyyden säilyttäminen ja olemassa olevien instrumenttien hyödyntäminen. Talousvaliokunta pitää myönteisenä, että direktiiviehdotuksen lähtökohtana on mahdollistaa metsäbiomassojen kestävyys todentaminen maatasolla. Tämä on järkevää myös hallinnollisesti ja kustannusten näkökulmasta. Keskeistä on kuitenkin myös sen varmistaminen, millaisen todentamisjärjestelmän kriteerit vaativat toimeenpanovaiheessa. Järjestelmä ei saa aiheuttaa tarpeetonta hallinnollista taakkaa. Ongelmia voi aiheuttaa myös kriteerien täyttymisen todentaminen tuontibiomassan ja kolmansien maiden osalta.

Uusiutuvan energian käyttö liikenteessä ja biopolttoaineiden sekoitevelvoite

Direktiiviehdotuksessa esitetään uusiutuvan energian käytölle ja kehittyneille biopolttoaineille sitovia osuusvelvoitteita. Talousvaliokunta pitää tätä keskeisenä keinona edistää uusiutuvan energian käyttöä liikenteessä ja rohkaista yrityksiä teknologian kehittämiseen ja investointeihin. Samalla valiokunta painottaa kansallisen liikkumavaran tarvetta: bioenergian käytölle on voitava asettaa myös direktiiviehdotusta korkeampia ja kunnianhimoisempia velvoitteita.

Liikenteen teknologioiden kehittyessä nopeasti myös sääntelyn teknologianeutraalius on tärkeä lähtökohta: on keskeistä, ettei sääntelyllä priorisoida tiettyjä teknologioita. Biopolttoaineiden käytön edistämistä ei pidä myöskään nähdä vastakkaisena tavoitteena liikenteen sähköistymiskehitykselle, ja sääntelyn tulee huomioida myös uusiutuvalla energialla tuotetun sähkön mahdollisuudet.

Valiokunnan lausunto TaVL 10/2017 vp

Biopolttoaineiden määritelmä ja raaka-ainelistaus

Ehdotetulla sääntelyllä pyritään vähentämään ruokapohjaisten biopolttoaineiden tuotantoa ja edistämään siirtymää kohti jäte- ja tähdepohjaisia polttoaineita. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan esitetty sääntelytapa saattaa kuitenkin edistää myös rajallisten arvokkaiden raaka-aineiden ohjaamista biopolttoaineiden raaka-aineiksi. Valiokunta korostaa, että tavoitteena tulee olla raaka-aineiden ohjautuminen kustannustehokkuus- ja kiertotalousnäkökulma huomioon ottaen korkean jalostusarvon tuotteisiin.

Ehdotuksen mukaan kehittyneillä biopolttoaineilla tarkoitetaan direktiivin liitteessä luetelluista raaka-aineista tuotettuja biopolttoaineita ja biokaasua. Liitteen luettelo on tyhjentävä eikä sisällä merkittävää osaa Suomen biopolttoainetuotannossa käytettävistä lähinnä jäte- ja tähderaaka-aineista. Tällainen raaka-aineluettelo on väistämättä puutteellinen, eikä sitä voida pitää onnistuneena tapana määritellä kehittyneitä biopolttoaineita. Talousvaliokunta katsoo saamansa selvityksen perusteella, että kehittyneitä biopolttoaineita ei pidä määritellä rajoitetun ja tyhjentävän listan kautta, vaan tulee pyrkiä laajaan määritelmään, joka mahdollistaisi teknologianeutraalisti myös tulevan kehityksen ottaen erityisesti huomioon jäte- ja tähdepohjaisten polttoaineiden kehitysnäkymät.

Uusiutuvan energian käyttö lämmityksessä ja jäähdytyksessä

Esityksen tavoitteena on lisätä uusiutuvan energian käyttöä lämmityksessä ja jäähdytyksessä. Talousvaliokunta pitää tavoitetta tärkeänä mutta yhtyy valtioneuvoston arvioon siitä, että tavoitteen tulisi olla indikaatiivinen ja kohdistua koko jaksoon 2021—2030 vuosittaisen tarkastelun sijasta. Jäsenvaltioiden erot niin infrastruktuurin, markkinoiden kuin ohjauskeinojen osalta ovat niin erilaisia, että jäsenvaltioiden on voitava itse päättää, millä tavoin uusiutuvan energian käyttöä lisätään. Talousvaliokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että Suomessa uusiutuvan energian osuus lämmityksessä ja jäähdytyksessä on jo nykyisin korkea. Erityisesti kaukolämmössä myös päästökauppa edesauttaa jo nykyisellään uusiutuvan energian kannattavuutta, ja ehdotus on tässä mielessä päällekkäinen päästökauppajärjestelmän kanssa.

Ehdotukseen sisältyy myös kaukolämpö- ja kaukojäähdytysverkon avaamista uusiutuvalla energialle koskeva velvoittava sääntely. Tämä voisi osaltaan edesauttaa päästöjen vähentämistä ja tarjoaisi kuluttajille nykyistä laajemman mahdollisuuden valita uusiutuvilla energialähteillä tuotettua kaukolämpöä. Toisaalta kaukolämpö ja -jäähdytys kilpailevat myös muiden lämmitys- ja jäähdytysmuotojen kanssa. Lisäksi asiakkailta on jo nykyisin usein mahdollisuus ostaa myös uusiutuvista energialähteistä tuotettua kaukolämpöä. Talousvaliokunta katsoo, että esitetty sääntely voisi tuoda lisäkustannuksia asiakkaille ja olla yrityksille ja viranomaisille hallinnollisesti suhteettoman raskas saavutettaviin hyötyihin nähden.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Talousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Valiokunnan lausunto TaVL 10/2017 vp

Helsingissä 7.3.2017

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Kaj Turunen ps
varapuheenjohtaja Harri Jaskari kok
jäsen Harry Harkimo kok
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Lauri Ihalainen sd
jäsen Rami Lehto ps
jäsen Johanna Ojala-Niemelä sd
jäsen Arto Pirttilahti kesk
jäsen Hanna Sarkkinen vas
jäsen Ville Skinnari sd
jäsen Joakim Strand r

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Lauri Tenhunen

Valiokunnan lausunto TaVL 10/2017 vp
Eriävä mielipide

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Perustelut

Uusiutuvan energian direktiivin tavoitteena on määritellä, miten uusiutuvaa energiaa lisätään vuoteen 2030 saakka. Valitettavasti komission esitys ei vastaa Pariisin ilmastopimuksen kunnianhimon tasoa. EU:n päästövähennysten tavoitetasoja tulee korottaa Pariisin sopimuksen välitarkastelussa vuonna 2018.

Uusiutuvan energian tavoitteiden tulee olla alisteisia päästövähennyksille. Suomen tai EU:n ei siis tule edistää sellaista uusiutuvaa energiaa, joka ei tosiasiallisesti vähennä kasvihuonekaasupäästöjä. Suomen kanta bioenergiaan ei ole tässä mielessä kestävä. Suomi ei aio vähentää turpeen energiakäyttöä, vaikka sen ilmastopäästöt ovat samaa luokkaa kivihiilen kanssa. Myös metsien energiakäytön massiivinen lisääminen puolittaa metsien hiilinielun vuoteen 2030 mennessä. Hiilinielun puolittumisen merkitys on yhtä suuri kuin päästövähennyksen muilla sektoreilla, eli Suomi ei vähennä nettoilmastopäästöjä lainkaan vuoteen 2030 mennessä. Nielujen ennakoidaan jälleen kasvavan sen jälkeen, mutta ilmastomuutoksen torjuminen ei odota, joten nettopäästöjä on vähennettävä jo ennen vuotta 2030.

Suomen metsäbiomassan tuotannon kestävyyttä arvioidaan maatasolla. Suomen koko metsätalous katsotaan kestäväksi, joten Suomelle ei tule erillisiä kestävyyskriteereitä kiinteälle biomassalle. Tämä sisältää uhan, että bioenergian tuotantoon ohjautuu puuainesta, jonka energiakäyttö ei ole ilmastollisesti kestävä eikä kansantaloudellisesti järkevää. Lopputuloksena voi olla, että tosiasialliset kasvihuonekaasupäästöt ilmakehään lisääntyvät.

Bioenergian kriteerejä täytyy arvioida ja päivittää, mikäli bioenergian käytön lisääminen ei vähennä päästöjä. EU:n ilmastopolitiikan bioenergian ilmastovaikutusten laskentatapoja tulee muuttaa niin, että ne vastaavat luonnontieteellisiä kasvihuonekaasupäästöjä.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän,

että lausuntonaan suuri valiokunta ilmoittaa, että valtioneuvoston tulee muuttaa kantaa metsäbiomassan kestävyyskriteerien ja turpeen energiakäytön osalta edellä kuvatulla tavalla.

Helsingissä 7.3.2017

Hanna Sarkkinen vas